

Pradžia>Teisės aktai ir Teismo praktika>Nacionalinės teisės aktai

Nacionalinės teisės aktai

Rumunija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Rumunijos teisinę sistemą ir Rumunijos teisės apžvalga.

Teisės šaltiniai

Rumunijos teisės šaltiniai:

Rumunijos Konstitucija;

Parlamento priimti teisės aktai (konstitucinė teisė, pirminė teisė ir bendroji teisė);

Rumunijos Prezidento dekretai;

Vyriausybės priimti teisės aktai (potvarkiai, nepaprastosios padėties potvarkiai, sprendimai);

centrinės valdžios priimti teisės aktai (ministrų įsakymai, instrukcijos ir taisyklės);

vietos valdžios institucijų (apygardos tarybos, vietos tarybų, Bukarešto savivaldybės bendrosios tarybos) priimti teisės aktai;

Europos Sąjungos teisė (reglamentai, direktyvos);

tarptautinės sutartys, kurių šalis yra Rumunija.

Įvairių rūšių teisinių priemonių aprašas

Rumunijos teisės sistemą sudaro toliau aprašyti teisės aktai.

Konstitucija – aukščiausios galios Rumunijos įstatymas. Konstitucijoje reglamentuojama Rumunijos, kaip nacionalinės, atskiros ir nedalomos valstybės, struktūra, įstatymų vykdomosios ir leidžiamosios valdžios bei teismų įgaliojimai, taip pat viešųjų įstaigų, piliečių ir juridinių asmenų tarpusavio santykiai. Konstitucinius įstatymus priima steigiamoji valdžia, t. y. tuo tikslu išrinkta ir sušaukta steigiamoji asamblėja.

Pirminės teisės aktais reglamentuojamos valstybei ypač svarbios sritys, pvz., valstybės sienos, Rumunijos pilietybė, valstybės herbas ir valstybės antspaudas, nuosavybės ir paveldėjimo teisės normos, referendumų organizavimas ir tvarka; nusikalstamos veikos, bausmės ir jų vykdymo taisyklės, Aukščiausiosios magistratų tarybos, teismų, prokuratūros ir Audito rūmų struktūra ir veikimas, nuo valdžios institucijų nukentėjusių asmenų teisės, nacionalinis saugumas, valdžios institucijų struktūra ir politinės partijos.

Bendrosios teisės aktais reglamentuojamos visos kitos pirminės teisės aktais nereglamentuojamos sritys. Bendrosios teisės aktu negali būti iš dalies keičiama ar keičiama aukštesnės galios teisės norma, pvz., pirminės teisės aktas arba Konstitucija.

Specialiais atvejais (tarp parlamento sesijų) tam tikros sritys, kurias nustato parlamentas, gali būti reglamentuojamos **Vyriausybės potvarkiais** remiantis įstatymų leidžiamosios valdžios delegavimu. Potvarkiai priimami remiantis specialiu įgaliojimo aktu, laikantis tame akte nustatytų apribojimų ir sąlygų. Nepaprastosios padėties atvejais Vyriausybė bet kuriuo klausimu gali priimti nepaprastosios padėties potvarkius, jei mano, kad tai būtina.

Vyriausybės sprendimuose nustatoma, kaip turi būti veiksmingai vykdomi įstatymai, arba nustatomi kiti įstatymų taikymo organizaciniai aspektai.

Teisės aktus (įsakymus ir instrukcijas) **centrinė valdžia priima** remdamasi tik įstatymais, Vyriausybės sprendimais bei įsakymais ir siekdama juos įgyvendinti.

Autonominių administracinių institucijų aktai

Teisės aktais, kuriuos priima vietos valdžios institucijos (apygardos taryba, vietos taryba, Bukarešto savivaldybės bendroji taryba) reglamentuojamos jų kompetencijai priskiriamos sritys.

Kiti teisės šaltiniai

EŽTT praktika ir ES teismų praktika.

Nors nacionalinių teismų praktika nėra teisės šaltinis, Aukščiausiojo Kasacinio Teisingumo Teismo sprendimai, kuriais siekiama užtikrinti vienodą tam tikrų teisės nuostatų aiškinimą, neabejotinai yra antriniai teisės šaltiniai. Be to, antriniais teisės šaltiniais gali būti laikomi Konstitucinio Teismo sprendimai, turintys *erga omnes*, bet ne *inter partes litigantes* poveikį.

Pagal įstatymo Nr. 287/2009 dėl Civilinio kodekso 1 straipsnį civilinės teisės šaltiniai yra įstatymai, **praktika ir bendrieji teisės principai**. „Praktika“ čia reiškia tradicijas (papročius) ir profesinę praktiką.

Pirmiau nurodytose nuostatose nustatytos šios praktikos kaip teisės šaltinio taikymo taisyklės:

Praktika taikoma įstatymuose neapibrėžtais atvejais; jeigu praktikos nėra, taikomos su panašiomis situacijomis susijusios teisės nuostatos, o kai jų nėra, taikomi bendrieji teisės principai.

Įstatyme reglamentuotais klausimais praktika taikoma tik tuo atveju, jei įstatyme ji aiškiai nurodoma.

Teisės šaltiniu gali būti laikoma tik su viešąja tvarka ir visuotinai pripažintais moralės principais suderinama praktika.

Suinteresuotoji šalis turi įrodyti, kad praktika egzistuoja ir kokia tai praktika. Laikoma, kad atitinkamų įgaliotų institucijų ar organizacijų parengtuose rinkiniuose paskelbta praktika egzistuoja, jeigu neįrodoma priešingai.

Teisės normų hierarchija

Rumunijos teisės normų hierarchija:

teisės normų hierarchijoje Rumunijos Konstitucija ir konstitucinis įstatymas yra aukščiausios galios teisės aktai. Visi kiti teisės aktai privalo juos atitikti;

pirminė teisė teisės normų hierarchijoje užima antrą vietą. Parlamentas pirminės teisės aktus priima kvalifikuota balsų dauguma;

bendroji teisė yra trečioje vietoje pagal teisės normų hierarchiją. Parlamentas bendrosios teisės aktus priima paprasta balsų dauguma. Bendrosios teisės aktu negalima iš dalies keisti arba pakeisti pirminės teisės aktų arba Konstitucijos;

Vyriausybės potvarkiai yra ketvirtoje vietoje pagal teisės normų hierarchiją;

Vyriausybės sprendimai yra penktoje vietoje pagal teisės normų hierarchiją;

centrinės valdžios ir autonominių administracinių institucijų priimti teisės aktai yra šeštoje vietoje pagal teisės normų hierarchiją;

vietos valdžios institucijų (apygardos tarybos, vietos tarybų, Bukarešto savivaldybės bendrosios tarybos) priimti teisės aktai yra paskutinėje teisės normų hierarchijos vietoje.

Institucinė struktūra

Už teisės aktų priėmimą atsakingos institucijos

Pagal Konstituciją valstybė grindžiama demokratiniais konstituciniais **valstybės valdžių (įstatymų leidžiamosios, vykdomosios ir teisminės) padalijimo ir jų pusiausvyros** principais.

Valdžia yra padalinta ir ją įgyvendina parlamentas, Vyriausybė ir teismai. Konstitucinis Teismas, Rumunijos ombudsmenas (rumun. *Avocatul Poporului din România*), Audito rūmai (rumun. *Curtea de Conturi*) ir Teisėkūros taryba (rumun. *Consiliul Legislativ*) taip pat užtikrina viešosios valdžios institucijų ir piliečių galių pusiausvyrą.

Parlamentas yra aukščiausia piliečių atstovavimo institucija ir vienintelė teisėkūros institucija. Jį sudaro **Deputatų rūmai** ir **Senatas**. Iš esmės **įstatymų leidžiamoji valdžia** priklauso vien parlamentui, tačiau tam tikrais atvejais jis šia funkcija dalijasi su **vykdomąja valdžia (Vyriausybe)** ir rinkėjais (piliečiais). **Vyriausybė** gali priimti potvarkius pagal specialius parlamento priimtus teisės aktus dėl kompetencijos. Išskirtiniais atvejais, dėl kurių reikia skubiai imtis priemonių, Vyriausybė taip pat gali priimti nepaprastosios padėties potvarkius.

Teisėkūros sprendimų priėmimo procesas

Teisėkūros sprendimų priėmimo procesą sudaro trys etapai:

1. Vyriausybės arba ikiparlamentinis etapas:

Vyriausybės lygmeniu parengiamas teisės akto projektas; teisės akto projektas pateikiamas viešoms konsultacijoms įstatymu nustatytais sąlygomis; teisės akto projektą patvirtina Teisėkūros taryba, ministerijos ir kitos institucijos; Vyriausybė priima teisės akto projektą.

2. Parlamento etapas:

teisės akto projektas pateikiamas vieniems iš parlamento rūmų (Deputatų rūmams arba Senatui, kaip pirmiesiems rūmams), atsižvelgiant į pagal Rumunijos Konstituciją nustatytą kompetenciją;

teisės akto projektas apsvarstomas nuolatinuose parlamento komitetuose (konkrečiomis aplinkybėmis gali būti įsteigiami specialūs komitetai) ir priimama teisės akto projekto ataskaita arba nuomonė;

pirmieji rūmai plenariniame posėdyje pateikia nuomonę dėl jiems pateiktų teisės aktų projektų ir teisės aktų pasiūlymų per 45 dienas nuo jų pateikimo Nuolatiniam biurui;

jei priimami kodeksai ar kiti ypač sudėtingi teisės aktai, taikomas 60 dienų nuo jų pateikimo Nuolatiniam biurui terminas;

priimant Vyriausybės nepaprastosios padėties potvarkius taikomas 30 dienų terminas;

jei nuomonė iki nustatyto termino nepaskelbiama, teisės akto projektas arba teisės akto pasiūlymas laikomas priimtu ir teikiamas Deputatų rūmams, kad šie priimtų galutinį sprendimą.

Tuomet dėl teisės aktų projektų arba teisės aktų pasiūlymų balsuojama (priimti arba atmesti) ir jie teikiami atitinkamiems rūmams (Deputatų rūmams arba Senatui, kaip antriesiems rūmams), kad šie priimtų galutinę teisės akto redakciją.

3. Etapas po svarstymo parlamente:

įstatymo konstitucinė kontrolė (*a priori* patikrinimas) (Konstitucinis Teismas tikrina, ar įstatymas suderinamas su Konstitucija). Atlikti tokią kontrolę gali prašyti **Rumunijos Prezidentas**, bet kurių rūmų pirmininkas, Vyriausybė, Aukščiausiasis Kasacinis Teisingumo Teismas, Rumunijos ombudsmenas, bent 50 deputatų arba bent 25 senatoriai, o konstitucinės peržiūros atveju Konstitucinis Teismas tokią kontrolę gali atlikti savo iniciatyva;

galiausiai **įstatymą oficialiai skelbia** Prezidentas per 20 dienų nuo jo gavimo. Jei prezidentas prašo persvarstyti įstatymą (toks prašymas gali būti pateikiamas tik kartą) arba patikrinti jo konstitucingumą, įstatymas oficialiai skelbiamas per 10 dienų nuo jo gavimo po peržiūros dienos arba nuo Konstitucinio Teismo patvirtinimo, kad įstatymas atitinka Konstituciją, gavimo dienos;

įstatymas įsigalioja per tris dienas nuo jo paskelbimo Rumunijos oficialiojo leidinio I dalyje arba vėlesnę įstatyme nustatytą datą.

Teisinių duomenų bazės

a) **Teisės aktų portalas**, kurį prižiūri Teisingumo ministerija, yra teisinės informacijos sistema, kurioje visi suinteresuoti asmenys gali greitai, nemokamai ir nevaržomai susipažinti su atnaujinta ir konsoliduotos formos nacionaline teise. Ši sistema sujungta su Europos nacionalinių teisės aktų portalu **N-Lex**.

Teisės aktų portalą sukūrė Teisingumo ministerija vykdydama projektą, kuriam Europos socialinis fondas skyrė dotaciją pagal *Administracinių gebėjimų veiklos programą*.

Duomenų bazė kasdien atnaujinama, o joje galima rasti daugiau kaip 150 000 įstatymų, priimtų nuo 1989 m. iki dabar, ir ankstesnių aktualių įstatymų.

Paiešką duomenų bazėje galima atlikti naudojant įvairius kriterijus, pavyzdžiui:

žodžius pavadinime;

žodžius tekste;

dokumento rūšį;

dokumento numerį;

oficialaus paskelbimo tipą ir numerį;

paskelbimo datą;

įstatymą priėmusią valdžios instituciją ir pan.

b) Kitoje **Rumunijos teisinių duomenų bazėje**, kurią sukūrė, tvarko ir atnaujiną Teisėkūros taryba, visuomenė taip pat gali nemokamai susipažinti su Rumunijos teisės aktais.

Tai internetinė *Rumunijos teisės aktų žinyno*® (tai oficialus Rumunijos teisės aktų rinkinys, kuriame pateikiama tiksliai ir teisinga informacija apie kiekvieno įstatymo teisinį statusą skirtingu laikotarpiu) versija.

Duomenų bazėje pateikiami duomenys nuo 1864 m. iki šiandien.

Duomenų bazėje galima naršyti naudojant šiuos kriterijus:

teisės akto kategoriją arba tipą;

numerį;

priėmimo metus (laikotarpį);

paskelbimo laikotarpį;

oficialų paskelbimą (tipas, numeris, metai);

raktinius žodžius pavadinime;

akto statusą (galioja, nebegalioja);

kitus kriterijus (teisės aktas, individualus arba paskelbtas, nepaskelbtas).

Teisėkūros tarybos intranete saugoma duomenų bazė, kurioje pateikiama atnaujinama išsami teisinė informacija, būtina konkrečiai teisės akto projekto patvirtinimo veiklai ir teisėkūros procese naudingai informacijai pateikti.

c) Prieiga prie dar vienos teisinių duomenų bazės http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.frame (nors jos struktūra yra kitokia) galima [Deputatų rūmų](#) (vienų iš parlamento rūmų) svetainėje. Paiešką galima atlikti pagal:

teisės akto tipą;

numerį;

datą;

teisės aktą priėmusią valdžios instituciją;

paskelbimo datą ir raktinius žodžius (akto pavadinime ir tekste).

Ar duomenų baze galima naudotis nemokamai?

Taip, duomenų baze galima naudotis **nemokamai**.

Paskutinis naujinimas: 16/07/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.